

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีความสำคัญในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ความสำคัญของภาษาไทยอีกประการหนึ่งก็คือสร้างความสำนึกความเป็นคนไทยและความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพสุวรรณ (2523) กล่าวว่า "ชาติต้องมีภาษาของตนเอง จะใช้ภาษาของคนอื่นในการติดต่อราชการและกิจการใหญ่ ๆ ของชาติได้อย่างไร การขาดภาษาเป็นการขาดเอกลักษณ์ที่สำคัญยิ่ง..."

เนื่องจากภาษาไทยมีความสำคัญมากต่อชาติดังกล่าวแล้ว การรักษาและการถ่ายทอดภาษาไทยจึงเป็นภาระที่สำคัญที่คนไทยในปัจจุบัน จำเป็นต้องปฏิบัติสืบต่อกันเรื่อยไป วิธีการหนึ่งที่จะช่วยรักษาและสืบทอดภาษาไทยให้คงอยู่ คือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งโรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม ที่มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมภาษาไทยให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาภาคบังคับของประเทศ อันหมายถึงการศึกษาที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้แก่ประชาชนหรือเยาวชนในประเทศอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน การประถมศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ที่รัฐต้องจัดให้เยาวชนของชาติทุกคน ทุกตำบลทั่วประเทศไทย ได้เรียนจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นที่เจริญหรือทุรกันดาร ห่างไกลคมนาคม รัฐต้องดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ งานที่เร่งด่วนที่สุดคือการกระจาย-โอกาสทางการศึกษา เพื่อให้การประถมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสเข้าเรียน แต่ในความเป็นจริงในชุมชนบางแห่งมีสถานศึกษาไม่เพียงพอ บางแห่งอยู่ไกล ความเจริญมาก การคมนาคมติดต่อเป็นอุปสรรคที่สำคัญ ซึ่งทำให้เด็กส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสได้เข้าศึกษา โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ตามแนวชายแดนของประเทศไทยทั้งที่ราบและบนภูเขา ซึ่งมีทั้งคนไทย เชื้อชาติไทย และคนไทยเชื้อชาติอื่น ๆ เช่น แม้ว กะเหรี่ยง เขมร เป็นต้น

เด็กเหล่านี้ล้วนแต่เป็นกำลังสำคัญของชาติทั้งสิ้นถ้าหากไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาตามอัธยาศัย อาจถูกชักจูงไปในทางที่ผิด เช่น ประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต ไม่รู้จักหน้าที่พลเมืองที่ดี และสุดท้าย อาจเป็นปัญหาต่อความมั่นคงของชาติในอนาคต จึงได้มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปให้บริการทางการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมสามัญศึกษา จัดให้กองการศึกษาพิเศษดำเนินงาน ในรูปของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ให้กรมประชาสงเคราะห์ กรมพัฒนา ชุมชนเข้าไปช่วยเหลือในรูปการจัดการบริการให้พ่อแม่ของเด็กมีอาชีพ และจัดรวมเด็ก ๆ เข้ามาเรียนชั้นเริ่มต้น (กรมสามัญศึกษา, 2529) ซึ่งหน่วยงานหลักทางการให้การศึกษาระดับ ประถมศึกษาคือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่สามารถเข้าไปจัดตั้งโรงเรียน ในพื้นที่ห่างไกล พื้นที่ที่เสี่ยงอันตรายจากการสู้รบได้

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้การศึกษ แก่เด็กและเยาวชน จึงได้จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาอันเป็นการศึกษาภาคบังคับ ที่คนไทย ทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาในระดับนี้ โดยเมื่อ พ.ศ. 2499 ได้เริ่มจัดตั้งโรงเรียนสำหรับชาวเขา ขึ้นในพื้นที่ห่างไกลคมนาคม เป็นครั้งแรก และได้ดำเนินการเรื่อยมา มีโรงเรียนที่ได้จัดตั้งมาแล้ว ทั้งสิ้น 658 โรงเรียนบางแห่งถูกฝ่ายตรงข้ามคุกคามเป็นเหตุให้ครอบครัวนักเรียนต้องอพยพ ไปอยู่ที่อื่น จึงต้องยุบเลิกโรงเรียนไป 48 แห่ง ส่วนโรงเรียนที่มีอาคารถาวร มีจำนวนนักเรียน มาก และอยู่ในเขตชุมชนมีความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของสังคมแล้ว ก็ได้มอบโอน โรงเรียนให้กับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติรับไปดำเนินการ รวมทั้งสิ้น 444 โรงเรียนในปัจจุบันมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกรมตำรวจ ซึ่งเปิดทำการสอนอยู่ 166 โรงเรียน มีนักเรียนชาย - หญิง จำนวน 18,432 คน มีครูตำรวจตระเวนชายแดนสอนอยู่ 1,016 คน และครูพลเรือนช่วยสอน 44 คน ตำรวจตระเวนชายแดนที่ทำหน้าที่ครูนั้น เป็นผู้ที่มีความรู้วิชาสามัญและวิชาการตำรวจเท่านั้นมิได้มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ก็เป็นผู้ที่ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้เลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมและมีความสามารถที่จะพัฒนา ตนเองในด้านการสอนได้ (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, 2536) โดยคัดเลือกจาก ผู้ที่มีวุฒิการศึกษา ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป ซึ่งตำรวจตระเวนชายแดน เหล่านี้ก็ได้ศึกษา ในวิทยาลัยครูหรือมหาวิทยาลัยเปิดภาคนอกเวลาเพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษา ซึ่งปรากฏว่าในปีการศึกษา 2535 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้สำรวจคุณสมบัติของครูตำรวจตระเวนชายแดนพบว่า

ครุตำราวจระเวณชายแดน มีวุฒิทางการศึกษาจำนวน 239 คน และวุฒิอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วุฒิทางการศึกษาจำนวน 776 คน รายละเอียดดังตารางที่ 1 (กองบัญชาการตำราวจระเวณชายแดน, 2536)

ตารางที่ 1 แสดงวุฒิการศึกษาของครุตำราวจระเวณชายแดน

กองบัญชาการตำราวจระเวณชายแดน (บก-ตรชค.ภาค)	วุฒิทางการศึกษา							วุฒิอื่น ๆ								
	ป.กศ.	ป.กศ.สูง	ทบ.	พ.กศ.	คป.	ศศ.บ.	กศ.บ.	รวม	มศ.3	มศ.5	ม.6	ปวท.	ปวช.	ปวศ.	อื่น ๆ	รวม
บก.ตรชค.ภาค 1	7	21	4	-	17	2	1	52	86	47	64	3	16	4	9	229
บก.ตรชค.ภาค 2	14	22	10	1	14	4	1	66	30	36	17	4	11	3	9	170
บก.ตรชค.ภาค 3	19	9	2	1	10	1	-	42	65	63	29	2	13	2	2	176
บก.ตรชค.ภาค 4	25	13	6	4	26	2	3	79	52	56	43	3	25	11	11	201
รวม	65	65	22	6	67	9	5	239	233	202	153	12	65	20	31	776

การจัดตั้งโรงเรียนชาวเขาเพื่อประชาชนไกลคมนาคม ของกองบัญชาการตำราวจระเวณชายแดนมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการไม่รู้หนังสือ เพื่อเสนอโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสในการได้รับบริการทางการศึกษาของรัฐ และได้มุ่งเน้นที่จะให้ประชาชน "อ่านออกเขียนได้" หรือ "รู้หนังสือ" เท่านั้น แต่เป็นการให้การศึกษาแบบครบวงจร คือ ผู้ที่ได้รับความรู้จากโรงเรียนตำราวจระเวณชายแดนไปแล้ว สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ตลอดจนปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (ตำราวจระเวณชายแดนปริทัศน์, 2532) ดังนี้

1. เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนที่อยู่ห่างไกลคมนาคม ซึ่งมีทั้งชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ และประชาชนคนไทยให้มีโอกาสรับการศึกษาภาคบังคับเช่นเดียวกับประชาชนที่อยู่ในชุมชนที่เจริญแล้ว
2. เพื่อจัดการความรู้ไม่รู้หนังสือของประชาชนให้หมดไปตามนโยบายของรัฐบาล

- 3 เพื่อฝึกให้เด็ก ๆ เคยชินต่อระเบียบวินัยตามแผน รู้จักปฏิบัติตนที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
4. เป็นการปลูกฝังค่านิยม รักขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีของชาติ (อ้างอิงใน นภา คงเมือง, 2532)

ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้เกิดปัญหาและอุปสรรคมาโดยตลอดในงานด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านธุรการ การเงินและด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังจะเห็นจากสรุปผล การประชุมสัมมนา เรื่องกิจกรรมที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานตามผลงานสำคัญของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2531 ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาผู้บริหารและครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ การประชุมครั้งนี้ได้สรุปปัญหาและอุปสรรค ในงานด้านวิชาการดังนี้

1. กำหนดนโยบาย เป้าหมายและการวางแผนงานของโรงเรียน ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บางโรงเรียนไม่เข้าใจนโยบาย เป้าหมาย และการจัดแผนของโรงเรียน
2. สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และครูส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการผลิตและใช้สื่อ
3. ครูไม่สามารถดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ เนื่องจากครูมีภารกิจต้องไปอบรม และฝึกทบทวนอยู่เสมอ
4. หนังสือคู่มือและแบบเรียนมีจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน
5. ครูขาดประสบการณ์และเทคนิคการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

นอกจากนั้น สายชนัด สุวรรณเขต (2533) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า งานด้านวิชาการเป็นปัญหามากที่สุด เนื่องจากขาดประสบการณ์และความชำนาญในการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลและสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ซึ่ง ทองใบ สายพรหมา (2513) ได้ศึกษาเรื่องโศกทัศน์อุปกรณ์ในโรงเรียนชาวเขาของตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 พบว่าปัญหาที่สำคัญได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ อาคารเรียนไม่อำนวยความสะดวกที่จะใช้และเก็บรักษาอุปกรณ์การสอน ขาดเครื่องมือและวัสดุสิ้นเปลืองสำหรับมาผลิต ตัวครูไม่มีความรู้ความชำนาญในการใช้

วิศดุการสอน และยังไม่สามารถผลิตขึ้นใช้เองได้ นอกจากนี้ วิจารณ์ วิราวรรณ คมสันดิวัฒนา (2526) ได้ศึกษาการส่งเคราะห์นักเรียนและชุมชนของโรงเรียนไกลคมนาคมตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ครูตำรวจตระเวนชายแดนต้องทำหน้าที่หลายอย่างมากทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย คอยชี้แนะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นต้นและครูตำรวจตระเวนชายแดนยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบหลัก 4 ประการ คือ

1. ปฏิบัติการร่วมมือกับฝ่ายทหาร และส่วนราชการอื่น ๆ ในการป้องกันราชอาณาจักร และป้องกันปราบปรามการก่อความไม่สงบ
2. รักษาความสงบเรียบร้อย และป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนการแพร่ระบาดของยาเสพติด
3. พัฒนาช่วยเหลือประชาชนชาวเขาและประชาชนที่ไกลคมนาคม เพื่อความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
4. ดำเนินการฝึกอบรมพิเศษ ตามนโยบายของกรมตำรวจ เพื่อสนับสนุนภารกิจของตำรวจตระเวนชายแดน

(กรมตำรวจ, 2532)

การจัดตั้งโรงเรียนนั้น กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ถือปฏิบัติว่าถ้าจะตั้งโรงเรียนในหมู่บ้านใดก็ต้องเป็นความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น คือ ประชาชนต้องร้องขอให้จัดตั้ง ช่วยกันบริจาคทรัพย์ และร่วมมือกันจัดตั้งอาคารเรียนชั่วคราวขึ้น โดยครั้งแรกต้องมีเด็กเข้าเรียนอย่างน้อย 25 คน และการจัดตั้งโรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา โดยความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้นหลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารโรงเรียนจึงดำเนินการตามกฎระเบียบ คำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ หรือที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และขยายการใช้หลักสูตรปีการศึกษาละหนึ่งชั้นเรียน จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2539 ดังนั้น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จึงมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอน เช่นเดียวกับโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐโดยทั่วไป

ความสำคัญและคุณค่าของภาษาไทยที่มีต่อคนชาติไทยดังที่ได้กล่าวแล้ว หลักสูตรประถมศึกษา จึงบรรจุภาษาไทยไว้ในหลักสูตรเพื่อให้เด็กเรียนประถมศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในภาคใดของประเทศได้เรียนภาษาไทยในลักษณะเดียวกัน จะได้มีเครื่องมือไว้ติดต่อสื่อสารหรือทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้เมื่อมีโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้วางจุดประสงค์ของการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษา ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผลจึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ
5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทย มาช่วยในการคิด ตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
6. มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติและการสร้างเสริมความงามในชีวิต

การประเมินคุณภาพนักเรียน การนิเทศติดตามผล พบว่า ในท้องถิ่นที่นักเรียนใช้ภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทยในชีวิตประจำวัน เด็กนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่านักเรียนที่ใช้ภาษา

ไทยกลางในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสื่อความหมายระหว่างครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่ประสบผลเท่าที่ควร เพราะเด็กเหล่านี้ยังรับรู้อาษาไทยไม่ได้ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังไม่มีความพร้อมทางด้านภาษาจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำตามไปด้วยโดยความเชื่อว่า ความพร้อมทางด้านต่าง ๆ สามารถพัฒนาได้ ไม่จำเป็นต้องรอให้เด็กเกิดเอง แต่สามารถพัฒนาได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียน (ศึกษาธิการ สปช., 2521 อ้างถึงใน ไพโรจน์ รุจิระวิจิตร, 2535)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกรมตำรวจ ในด้านต่าง ๆ 7 ด้าน คือ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ของครูตำรวจตระเวนชายแดน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในด้านการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการเก็บรวบรวมด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 1-4 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียน
 ดำรงตระเวนชายแดน สังกัดกรมตำรวจ จำนวนทั้งสิ้น 11 โรงเรียนโดยศึกษาในด้านต่าง ๆ 7 ด้าน
 คือ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัด
 สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม
 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ โรงเรียนดำรงตระเวนชายแดนสังกัดกรมตำรวจ
 จำนวน 105 โรงเรียน ที่อยู่ในจังหวัดที่มีกองกำกับการดำรงตระเวนชายแดนตั้งอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของ
 ประเทศ โดยมีครูดำรงตระเวนชายแดนผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในปี
 การศึกษา 2537 เป็นผู้ให้ข้อมูล

ข้อดกลงเบื้องต้น

ช่วงเวลาที่เข้าสังเกตการสอนในห้องเรียน ถือว่าเป็นตัวแทนของการสอนตามปกติของ
 ครูดำรงตระเวนชายแดน

ความจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากโรงเรียนดำรงตระเวนชายแดนอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร การเดินทาง
 ไปเก็บข้อมูลมีความยากลำบากและต้องใช้เวลามาก ในบางครั้ง การเดินทางจะไม่เป็นไป
 ตามตารางที่กำหนดไว้ จึงทำให้ไม่สามารถเข้าสังเกตการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
 ตามตารางเรียนของบางชั้นเรียนได้ จึงปรับเปลี่ยนเวลาเพื่อให้ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตได้ครบ
 ทุกชั้นเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย หมายถึง การดำเนินการสอนวิชาภาษาไทย
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533)

ของครูตำรวจตระเวนชายแดน ในด้านการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การเตรียมการสอน หมายถึง ความพร้อมของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาภาษาไทยให้พร้อมที่จะสอน มีการเตรียมเนื้อหา การเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน การเตรียมสื่อการสอน และการเตรียมการวัดและประเมินผล

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่คุณปฏิบัติกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ในช่วงหนึ่ง ๆ ของการสอนตามขั้นตอนที่ครูเตรียมไว้ ซึ่งแต่ละกิจกรรมต้องสอดคล้องสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน รวมทั้งการใช้แนวการสอนที่เสนอแนะในคู่มือครูวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดบริเวณโรงเรียน การจัดหาอาคารเรียน การจัดห้องเรียน ตลอดจนการตกแต่งห้อง การวาง การติดตั้งวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมด ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

การใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการสอนของครู ตลอดจนการจัดหาและการเก็บรักษาสื่อหรืออุปกรณ์

การวัดและประเมินผล หมายถึง วิธีการหรือนำคำเนิงานที่ครูใช้เพื่อวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน

การสอนซ่อมเสริม หมายถึง การดำเนินการสอนของครู โดยใช้กิจกรรมหรือวิธีการที่นอกเหนือจากการสอนปกติ เพื่อช่วยซ่อมเสริมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนวิชาภาษาไทยให้พัฒนาไปตามศักยภาพของตนเอง

กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานของครูในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาและเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนของนักเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ครูสำรวจตระเวนชายแดน หมายถึง ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ซึ่งเป็นครูสำรวจตระเวนชายแดนในโรงเรียนสำรวจตระเวนชายแดน ที่อยู่ในจังหวัดที่มีกองกำกับการสำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่

โรงเรียนสำรวจตระเวนชายแดน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยมีชื่อเป็นทางการว่า โรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการสำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ ซึ่งจัดดำเนินการสอนในระดับประถมศึกษาโดยได้รับความยินยอมจากกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงในปี พ.ศ. 2533 และประกาศใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 โดยขยายการใช้หลักสูตร ปีการศึกษาละ 1 ชั้น จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2539

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหนังสือ เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนสำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองบัญชาการสำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ

2. สุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-

Stage Sampling) ได้ตัวอย่างประชากร คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ จำนวน 11 โรงเรียน ในจังหวัดสระแก้ว กาญจนบุรี อุบลราชธานี อุดรธานี พะเยา เชียงใหม่ นครศรีธรรมราช และสงขลา รวม 8 จังหวัด โดยมีครูตำรวจตระเวนชายแดนผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในปี การศึกษา 2537 ชั้นละ 11 คน รวมทั้งสิ้น 44 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งมี 4 ฉบับ ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 จำนวน 1 ฉบับ แบบตรวจรายการการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 1 ฉบับ แบบตรวจรายการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 จำนวน 1 ฉบับ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 แบบบันทึกการสังเกตการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 เป็นแบบบันทึกปลายเปิดเพื่อบันทึกผลการสังเกตการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ด้วยการเขียนบรรยายพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูตำรวจตระเวนชายแดน ตั้งแต่ เริ่มต้นสอน จนถึงสิ้นสุดการสอน โดยใช้เวลาครั้งละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที ซึ่งจะสังเกตในด้าน 7 ด้าน คือ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.2 แบบตรวจรายการการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เป็นแบบซึ่งมีรายการการจัดกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในด้าน 7 ด้าน คือ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.3 แบบตรวจรายการการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 มีลักษณะเช่นเดียวกับ ข้อ 3.2 แต่แตกต่างกันตรงรายละเอียดในรายการของกิจกรรมในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.4 แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหามานagement การเรียน

การสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งจัดทำเป็นแบบให้เลือกตอบ (Check List) และแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ปัญหา การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในด้าน 7 ด้าน คือ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4. เก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ คือ ติดต่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจาก กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่เป็นตัวอย่างประชากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ เรื่องยานพาหนะ และเจ้าหน้าที่ เพื่อนำผู้วิจัยไปยังโรงเรียนต่าง ๆ และขอพักค้างในโรงเรียน โรงเรียนละ 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยเข้าสังเกตการจัดการเรียนการสอนของตัวอย่างประชากรจำนวน 44 คน คนละ 2 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 88 ครั้ง โดยเข้าสังเกตครั้งละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที ส่วนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตัวอย่างประชากรด้วยตนเองทุกคน

5. วิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบตรวจรายการการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยการหาค่าความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหา การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ในประเด็นที่สอดคล้องกัน และสรุปรวบรวมเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

6. สรุปผลงานวิจัยและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจ ค้นคว้าปัญหาและการแก้ปัญหาการสอนภาษาไทยและวิชาอื่น ๆ ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต่อไป
3. ช่วยให้ครูตำรวจตระเวนชายแดนได้ทราบถึงการสอนภาษาไทยของตนเองและเห็นความสำคัญ หรือจะปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย